

Scenariusz lekcji na podstawie tekstu literackiego *Dziady cz. II*, język polski jako drugi

Autorka: Aleksandra Grabek

Specjalność: nauczanie polonistyczne wśród cudzoziemców

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Tytuł: Cicho wszędzie, głucho wszędzie... - czyli o tradycjach w *Dziadach cz. II*.

Przedział wiekowy: 13/14 lat

Cele:

- Zapoznanie uczniów z tekstem Adama Mickiewicza *Dziady cz. II*;
- Utrwalenie i nauka słownictwa związanego z obrzędem dziadów;
- Utrwalenie form trybu rozkazującego;
- Doskonalenie sprawności pisania rozprawki.

Materiały: tekst lektury *Dziady cz. II*, nota biograficzna, karta pracy

Czas trwania: 90 minut

Przebieg zajęć:

1 Wstęp

- Nauczyciel zaczyna lekcję od poinformowania słuchaczy o celach związanych z tematem zajęć. Następnie zadaje uczniom pytanie o święta i tradycje, jakie obchodzone są w Polsce.

Przykładowe odpowiedzi: Boże Narodzenie, andrzejki, Wielkanoc, walentynki itp.

Jeżeli uczniowie podadzą oczekiwaną przez nas odpowiedź, nauczyciel pyta, czy znają tradycje związane z tym świętem i przechodzi do utworu Władysława Broniewskiego *Zaduszki*.

Jeżeli uczniowie nie podadzą oczekiwanej odpowiedzi, nauczyciel informuje, że jest jeszcze jedno ważne święto w życiu Polaków, o którym dowiemy się czytając wiersz Władysława Broniewskiego *Zaduszki*.

II Przed przeczytaniem

- ➔ Nauczyciel prosi wybranego ucznia o głośne odczytanie wiersza Władysława Broniewskiego *Zaduszki*. Następnie pyta grupę o tematykę utworu, zadając pytania naprowadzające:

Przykład pytań:

- ➔ kto wypowiada się w wierszu?
Przykład odpowiedzi: podmiot liryczny, autor wiersza, podmiot zbiorowy.
- ➔ Jaki charakter ma ten wiersz? Jest smutny czy wesoły?
Przykład odpowiedzi: smutny, nostalgiczny.
- ➔ Jakie czynności wykonuje podmiot liryczny?
Przykład odpowiedzi: zapala znicze/lampki, odwiedza groby bliskich.
- ➔ Jak myślicie, jakie święto zostało opisane w wierszu?
Przykład odpowiedzi: Zaduszki, Wszystkich Świętych, Święto Zmarłych.

Uczniowie powinni odpowiedzieć, że chodzi o tytułowe *Zaduszki*, Święto Zmarłych lub Wszystkich Świętych.

Uwaga: Jeżeli uczniowie nie znają takiego święta, nauczyciel wymienia jego nazwę i odwołuje się do notatek znajdujących się po prawej stronie tekstu.

- ➔ Na podstawie przeczytanego wiersza słuchacze wykonują ćwiczenie 1a, które polega na połączeniu nazw przedmiotów z odpowiednim rysunkiem. W podpunkcie „b” słuchacz, na podstawie wiersza, opisuje, w jaki sposób obchodzi się Święto Zmarłych w Polsce. W tym celu warto poprosić słuchaczy o powtórne przeczytanie tekstu.

Przykładowe odpowiedzi: odwiedzamy groby, zapalamy lampki.

- ➔ Nauczyciel może zapytać, czy w krajach, z których pochodzą / w których mieszkają uczniowie, również obchodzi się takie święto lub podobne. Jeśli tak, to w jaki sposób.

III Zapoznanie z treścią lektury

- ➔ Nauczyciel zadaje pytanie naprowadzające na lekturę:

Czy wiecie, kim był Adam Mickiewicz?

Przykładowe odpowiedzi uczniów: poeta, żył w epoce romantyzmu, autor *Pana Tadeusza*.

- Po wysłuchaniu odpowiedzi uczniów, nauczyciel rozdaje noty biograficzne a uczniowie zapoznają się z nimi. Następnie nauczyciel pyta, czy znaleźli w tekście informacje, o których wcześniej nie wiedzieli i upewnia się, że wszystkie słowa zostały zrozumiane.
- Nauczyciel informuje uczniów, że na dzisiejszych zajęciach będą omawiać *Dziady cz. II* i pyta, czy ktoś wcześniej czytał ten utwór. Przed rozpoczęciem czytania prowadzący wybiera kilka osób (może to zrobić drogą losowania), a następnie przydziela im role. Grupa czyta tekst zwracając uwagę na intonację i poprawność wymowy. Po przeczytaniu tekstu nauczyciel pyta o wrażenia uczniów i tłumaczy niezrozumiałe słowa.
Uwaga: Można wykorzystać tekst znajdujący się na stronie internetowej www.wolnelektury.pl (załącznik 1).

IV Po przeczytaniu

Rozumienie tekstu

- W ćwiczeniu 1. uczniowie na podstawie *Dziadów* odpowiadają na pytania:
 - Gdzie i kiedy dzieje się akcja?
Odpowiedź: Akcja rozgrywa się w kaplicy, wieczorem.
 - Kto przewodniczył podczas obrzędu?
Odpowiedź: Podczas obrzędu przewodniczył Guślarz.
 - Na czym polegały dziady?
Odpowiedź: Dziady polegały na
- Ćwiczenie 2. uczniowie mogą wykonać w grupach trzyosobowych: każda osoba czyta jeden fragment tekstu, a pozostałe osoby starają się odpowiedzieć na pytanie, kto wypowiada te słowa.

Odpowiedzi:
 - Zosia
 - Józio i Różia
 - Widmo
- W ćwiczeniu 3. uczniowie zastanawiają się, dlaczego duchy zostały podzielone na lekkie, średnie i ciężkie. To ćwiczenie można wykonać zarówno samodzielnie, jak i w

grupach 3-osobowych; wówczas każda osoba będzie miała za zadanie odnaleźć fragment mówiący o tym, jakim duchem była wybrana przez niego postać.

Przykładowe odpowiedzi: duchy zostały podzielone na lekkie, średnie i ciężkie ze względu na grzechy, jakie popełniły za życia; duchy zostały podzielone na lekkie – dzieci, średnie – Zosia i ciężkie – Widmo ze względu na to, jak żyły i ile zła uczyniły za życia.

- Ćwiczenie 4. polega na zinterpretowaniu słów „bo kto nie był ni razu człowiekiem, temu człowiek nic nie pomoże”. Jeżeli uczniowie nie radzą sobie z zadaniem, możemy wykonać to zadanie wspólnie.
- Ćwiczenie 5. to ćwiczenie praktyczne, wymagające od słuchacza umiejętności pisania rozprawki. W zadaniu zostały umieszczone sformułowania pomocnicze, których można użyć podczas pisania pracy. Przed rozpoczęciem zadania możemy przypomnieć uczniom podstawowe informacje związane z rozprawką (budowę, zasadę tworzenia argumentów).

Gramatyka

- W ćwiczeniu 1. uczniowie szukają w tekście *Dziady cz. II* 10 czasowników w trybie rozkazującym, a następnie wpisują je do tabelki i tworzą bezokoliczniki.

Przykładowe odpowiedzi:

Czasownik w trybie rozkazującym	Bezokolicznik
Patrzcie	Patrzeć
Mówcie	mówić
słuchajmy	słuchać
Puśćcie	puścić
Podajcie	podać

- Ćwiczenie 2. polega na zamianie form bezokolicznika na formy osobowe – należy utworzyć czasowniki w 2. osobie liczby pojedynczej, w trybie rozkazującym.

Odpowiedzi:

Bezokolicznik	Czasownik w trybie rozkazującym (2 os. I. pojedynczej)
Iść na cmentarz	Idź na cmentarz
Kupić znicz	Kup znicz
Wejść do kościoła	Wejdź do kościoła
Zapalić znicz	Zapal znicz
Iść na mszę	Idź na mszę
Pomodlić się	Pomódl się
Iść wieczorem	Idź wieczorem
Postuchać pieśni w kościele	Postuchaj pieśni w kościele
Porozmawiać	Porozmawiaj
Ubrać się elegancko	Ubierz się elegancko
Wspominać	Wspominaj

→ Ćwiczenie 3. polega na napisaniu krótkiego dialogu. Jest to dialog sterowany o tematyce związanej z 1. i 2. listopada. Uczeń na podstawie informacji uzyskanych podczas zajęć, udziela informacji o tradycjach związanych z tymi świętami i mówi, w jaki sposób chłopak powinien się w tych dniach zachować.

Podsumowanie

→ Nauczyciel podsumowuje lekcje mówiąc, że Święto Zmarłych jest dla Polaków bardzo ważne, ponieważ jest to okazja do tego, by wspólnie z rodziną powspominać swoich bliskich. Często jest to też okazja do spotkania z dalszą rodziną, której się dawno nie widziało. Nauczyciel nawiązuje również do *Dziadów cz. II* mówiąc, że jest to ważna lektura, ponieważ przedstawia nam dawne obyczaje, dzięki czemu możemy w lepszy sposób poznać minione tradycje polskie.

Przed przeczytaniem

1. Przeczytaj wiersz Władysława Broniewskiego i wykonaj polecenia.

Władysław Broniewski *Zaduszki**

W dniu Zaduszek,
W czas jesieni,
Odwiedzamy bliskich groby,
Zapalamy zasmuceni
Małe lampki – znak żałoby.
Światła cmentarz rozjaśniły,
Że aż łuna bije w dali,
Lecz i takie są mogiły,
Gdzie nikt lampki nie zapali.¹

Zaduszki (2 listopada) –
dzień poświęcony
pamięci zmarłym,
zwany również Dniem
Zmarłych

Wszystkich Świętych
(1 listopada) – dzień,
w którym modlimy
się za dusze zmarłych.

- a. Przyporządkuj nazwy przedmiotów do odpowiednich obrazków.

¹ <https://www.bibliotekawszkole.pl/inne/gazetki/74/index.php>

..

Nagrobek
kaplica

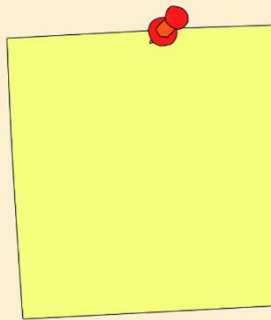
cmentarz

znicz

wieniec

b. Na podstawie wiersza powiedz, w jaki sposób obchodzone są w Polsce Zaduszki?

.....
.....
.....

Po przeczytaniu

Rozumienie tekstu:

1. Na podstawie przeczytanego tekstu odpowiedz na pytania.

Gdzie i kiedy dzieje się akcja?

.....
.....

Kto przewodniczył podczas obrzędu?

.....
.....

Dziady – obrzęd polegający na goszczeniu duszy zmarłych, by te mogły trafić do nieba

Na czym polegały dziady?

.....
.....
.....

2. Na podstawie tekstu *Dziady* napisz, kto wypowiada te słowa:

Na głowie mam kraśny wianek,
W ręku zielony badylek,
Przede mną bieży baranek,
Nade mną lata motylek.

Odpowiedź:

W raju wszystkiego dostatek,
Co dzień to inna zabawka:
.....
Gdzie stąpim, wypływa trawka,
Gdzie dotknę, rozkwita kwiatek.

Odpowiedź:

Wszak to moja była wioska.
Dziś lewo rok mija trzeci,
.....
Jak mnie złożyliście w grobie.
Ach, zbyt ciężka ręka boska!

Odpowiedź:

3. Wyjaśnij, dlaczego duchy zostały podzielone na lekkie, średnie i ciężkie?

.....
.....
.....
.....
.....

4. Powiedz, co według ciebie oznacza zdanie: „Bo kto nie był ni razu człowiekiem, temu człowiek nic nie pomoże”.

.....
.....
.....

5. Na podstawie *Dziadów* oraz innych znanych Ci utworów napisz rozprawkę na temat: „Każdy zasługuje na drugą szansę?”. Skorzystaj ze sformułowań:

Uważam, że... Moim zdaniem.... Sądzę, że.... Po pierwsze

po drugie Podsumowując Na koniec Myślę, że... Czy znasz odpowiedź?

Pierwszym/kolejnym argumentem potwierdzającym moją tezę jest...

Jestem przekonany/przekonana, że...

Gramatyka:

1. Znajdź i podkreśl w tekście *Dziady* 10 czasowników w trybie rozkazującym, wpisz je do tabelki i utwórz bezokolicznik.

Czasownik w trybie rozkazującym	Bezokolicznik
Patrzcie	Patrzeć

2. Od podanych bezokoliczników utwórz czasowniki w trybie rozkazującym w 2 osobie liczby pojedynczej:

Bezokolicznik	Czasownik w trybie rozkazującym (2 os. l. pojedynczej)
Iść na cmentarz	Idź na cmentarz
Kupić znicz	
Wejść do kościoła	

Zapalić znicz	
Iść na mszę	
Pomodlić się	
Iść wieczorem	
Posłuchać pieśni w kościele	
Porozmawiać	
Ubrać się elegancko	
Wspominać	

3. Napisz krótki dialog. Użyj minimum 5 czasowników w trybie rozkazującym z ćwiczenia 3.

Louis jest Francuzem i przyjechał na studia do Polski. Od niedawna uczy się języka polskiego na kursie. Louis dzwoni do ciebie i pyta o tradycje związane z 1 i 2 listopada. Porozmawiaj z nim i powiedz, co powinien zrobić.

Ty – Halo?

Louis – Cześć! Mówi Louis.

Ty – Cześć! Co słychać?

Louis – Wszystko dobrze. Chciałem Cię zapytać o tradycje związane z 1 i 2 listopada. Czy możesz mi powiedzieć, co należy zrobić w te dni?

Ty – Oczywiście! Najpierw

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Louis – Dziękuję za pomoc, już wiem, co powinienem zrobić.

Ty –

Louis – Do zobaczenia.

Nota biograficzna

Adam Mickiewicz (1798 – 1855) – polski wieszcz narodowy, przedstawiciel polskiego romantyzmu. Jest autorem dzieła *Pan Tadeusz*, które nazywane jest „epopeją narodową”. Inne jego utwory to m.in.: *Dziady*, *Sonety krymskie*.

